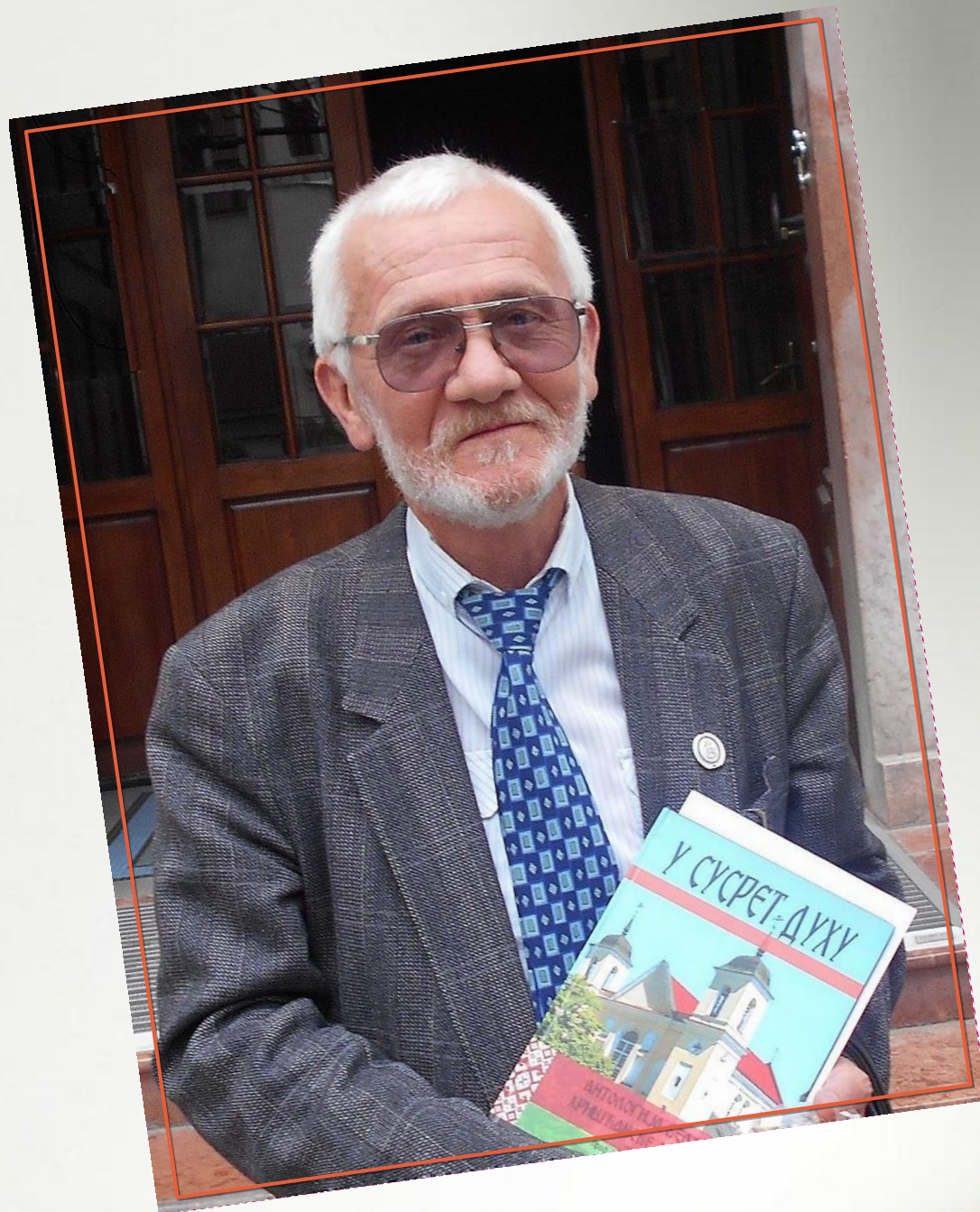

Научно-педагогическое наследие профессора И. А. Чероты

ЧЕРОТА Иван Алексеевич – известный белорусский литературовед, критик, переводчик; доктор филологических наук, профессор, академик Сербской академии наук и искусств, академик Международной славянской академии наук образования, искусства и культуры; член Союзов писателей СССР, Беларуси, России, а также Сербии.

В этом году отмечает свой 70-летний юбилей.

Иван Черота — самый авторитетный славист Беларуси в области литературоведения, почти полвека являющийся главным консультантом научных и издательских структур страны по всем вопросам, связанным с культурами южнославянских народов. Список его публикаций включает более 150 книг, изданных как на родине, так и за ее рубежами, около 700 научных статей и свыше 1000 литературных переводов, в числе которых произведения И. Андрича, Н. Витошевич-Чеклич, Д. Лакиевича, Д. Максимович, Д. Михайловича, Б. Нушича, Г. Олуич, Д. Чосича, а также патриарха Павла, святителя Николая Сербского, преподобного Иустина Челийского и многих других.

И. А. Черота инициировал и организовал обучение в БГУ студентов по специальности «Сербский язык и литература», приняв непосредственное участие в разработке образовательных стандартов по этой специальности, программ основных и специальных курсов. Им персонально и в соавторстве подготовлен ряд пособий, в числе которых антология-хрестоматия «Сербская литература» в 5 книгах и практикум по сербской литературе, «Сербская литературная критика», «Югославянские литературы и культуры», составлена полная библиография по белорусско-югославским литературным взаимосвязям. Профессор Черота осуществил издание трех выпусков сборника «Народ сербский», материалы которых переведены вместе со студентами. Активно занимаясь переводами со всех славянских и некоторых иных языков на белорусский, а также с белорусского на сербский, Иван Черота более сорока лет возглавляет секцию художественного перевода и литературных связей в Союзе писателей Беларуси, читает курс по литературно-художественному переводу студентам и магистрантам славистических специальностей, подготовив свой учебник. А его собственные переводы получили высокую оценку критиков и читателей – в частности, сборник сербских народных сказок «Языки всего живого» (2007) отмечен высокой национальной премией.

На протяжении почти тридцати лет Иван Алексеевич выполняет также функции ученого секретаря Белорусской Библейской Комиссии, занимающейся переводом Священного Писания на современный белорусский язык, и ведет духовно-просветительскую работу.

Деятельность Ивана Алексеевича Чероты отмечена многими отечественными и зарубежными наградами, в числе которых:

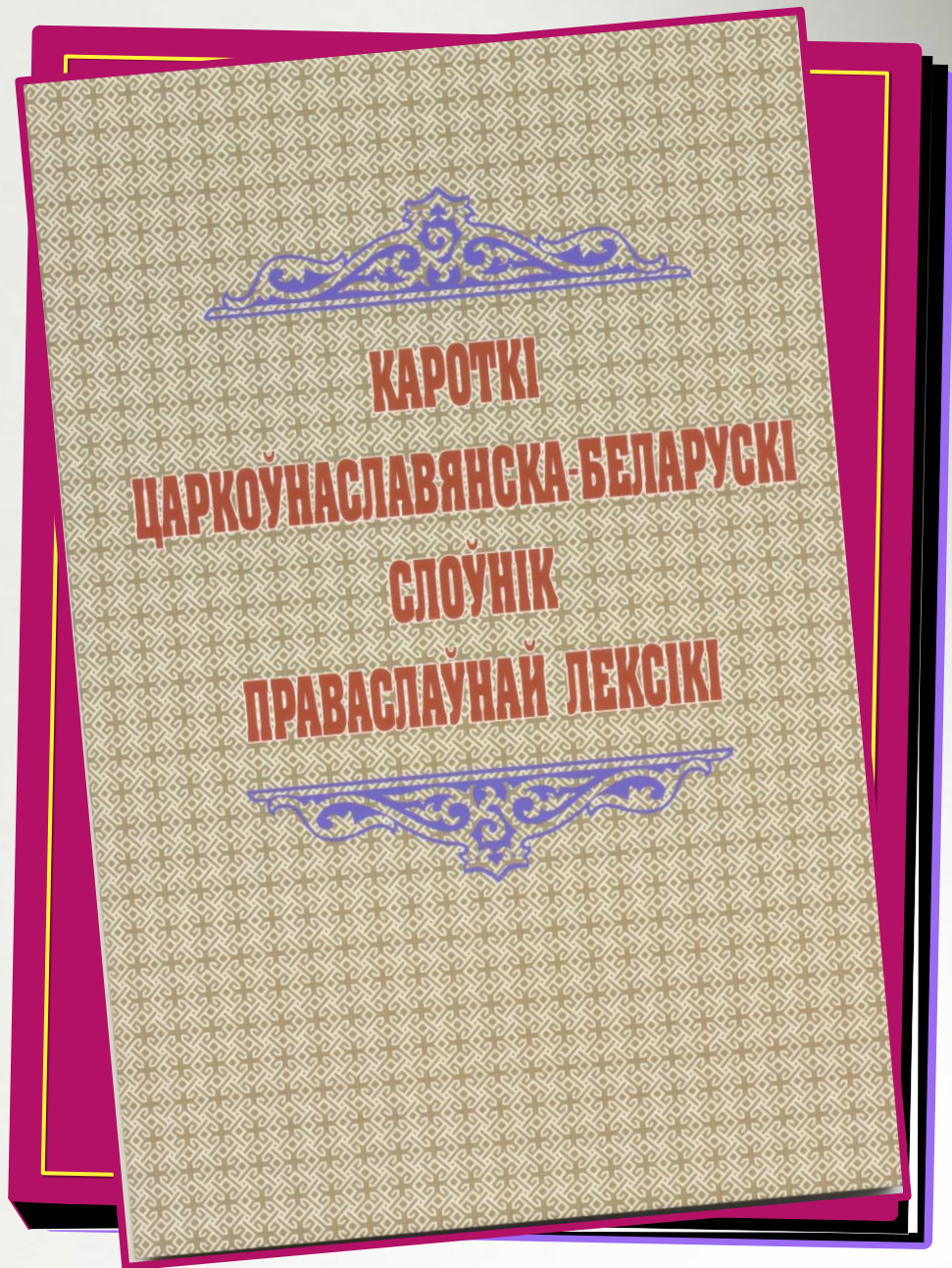
Орден преподобного Сергия Радонежского III степени (РПЦ, 2002), орден святого Саввы Сербского 3-й степени (Сербия, 2004), орден святого Кирилла Туравского 2-й степени (БПЦ, 2012), золотой знак Культурно-просветительского общества Сербии (2008), серебряная медаль «За заслуги» (Сербия, 2013), знак «За большой вклад в Литературу» (Беларусь, 2012), медаль Александра Пушкина (РФ, 2015); медаль св. великомученика Феодора Тирона (БПЦ, 2018);

международная премия имени К. Острожского (Польша, 1999), памятная медаль Союза писателей Словакии (2003), премия Союза писателей Сербии за 2000 г., премии журнала "Збиля/Реальность" (СРЮ, Белград, 2000 и 2006), международная премия им. Достоевского (Сербия, 2007) Всеправославная литературная премия «Богородица Троеручица» (Сербский фонд им. Иванки Милошевич, Чикаго, США, 2011), международная Премия Фонда Каричей (Сербия, 2014), международная Премия имени Раде Драинца (Сербия, 2014), премия Республики Беларусь "За духовное возрождение" – дважды (2003 и 2019); звание «Заслуженный работник БГУ» (БГУ, 2022).

В презентацию включены книги и статьи, имеющиеся в отделе обслуживания филологического и экономического факультетов Фундаментальной библиотеки БГУ, а также в кабинете сербской филологии.

Беларусы пра Сербію і Югаславію / уклад.,
прадмова і камент. І. А. Чароты. – Мінск :
Белпринт, 2015. – С. 3–6

Короткі царкоўнаславянска-беларускі слоўнік праваслаўнай лексікі / Біблейская камісія Беларускай Праваслаўнай Царквы ; укладальнікі: прот. Сергій Гардун, прот. Аляксандр Пачопка, І. А. Чарота, Т. А. Матрунчык ; пад рэд. прот. Сергія Гардуна ; прадм. І. А. Чароты. — Мінск : Прыход Свята-ПетраПаўлаўскага сабора ў г. Мінску, 2022. — 96 с .

Больш за тры дзесяцігоддзі Біблейская камісія Беларускай Праваслаўнай Царквы, працуючы над перакладам Свяшчэннага Пісання на беларускую мову, займалася перакладам і богаслужэбных тэкстаў.

У працэсе перакладу адбывалася выпрацоўка багаслоўскай і літаратурнай тэрміналогіі ў адпаведнасці з праваслаўнай традыцыяй і сучаснымі моўнымі патрабаваннямі. Улічваўся вопыт існуючых перакладаў біблейскіх і літургічных тэкстаў, зробленых у праваслаўнай, каталіцкай і пратэстанцкай традыцыях як у Беларусі, так і ў эміграцыі.

Слоўнік прапануе для царкоўнаславянскіх тэрмінаў такія беларускія адпаведнікі, якія найбольш прыдатныя ў існуючай моўнай сітуацыі.

Змешчаная ў слоўніку лексіка ўжываецца непасрэдна ў беларускамоўных богаслужэннях, а таксама ў сучасных выданнях і публікацыях на царкоўную тэматыку.

Слоўнік адрасаваны веруючым, свяшчэннаслужыцелям, журналістам, навукоўцам, перакладчыкам.

Ш44(4БЕМ)
Н 32.8

НАСУСТРАЧ ДУХУ

АНТАЛОГІЯ БЕЛАРУСКАЙ
ХРЫСЦІЯНСКАЙ ПРОЗЫ

Насустрэч духу : Анталогія беларускай хрысціянскай прозы / укл. і прадм. І. А. Чароты. – Мінск : Ураджай, 2002. – 346 с.

Увайшлі фальклорныя і літаратурныя творы адпаведнай тэматыкі ад старажытнасці да сучаснасці. Гэта першая спроба выявіць і адлюстраваць самую вызначальную плынь айчыннай літаратуры. Як паводле канцэпцыі, так і па ахопу матэрыялу не мае аналагаў.

Адрасавана ў якасці дапаможніка для вывучэння беларускай літаратуры, гісторыі, грамадазнаўства і рэлігіі, для духоўна-асветніцкай працы, а таксама ўсім, хто неабыхавы да духоўна-культурных каштоўнасцей свайго народа.

ПАДАРУНАК АД УСЯГО СЭРЦА

КАЗКІ
СЛАВЯНСКІХ
НАРОДАЎ

Падарунак ад усяго сэрца: казкі славянскіх народаў / уклад. і камент. Івана Чароты ; маст. Галіна Іванова. — Мінск : Выдавецкі дом «Звязда», 2013. — 208 с.

«Падарунак ад усяго сэрца» — зборнік, у якім прадстаўлены ўзоры казачнай творчасці славянскага свету. Казкі, змешчаныя ў кнізе, вучаць дабрыні, сумленнасці, любові да ўсяго жывога, павазе да старэйшых. Выданне багата ілюстравана.

Ш43(0)
Г686

БЕЛАРУСКІ ДЗЯРЖАЎНЫ УНІВЕРСІТЭТ
ФІЛАЛАГІЧНЫ ФАКУЛЬТЭТ
Кафедра славянскіх літаратур

**ПРАГРАМЫ АСНОЎНЫХ
І СПЕЦЫЯЛЬНЫХ КУРСАЎ
ПА ГІСТОРЫІ
СЛАВЯНСКІХ ЛІТАРАТУР**

Для студэнтаў спецыяльнасці Г.02.03.00 –
“Славянскія мовы і літаратуры”

Мінск
2000

Праграмы асноўных і спецыяльных курсаў па гісторыі славянскіх літаратур : для студ. спец. Г.02.03.00 – "Славянскія мовы і літаратуры" / БДУ. Філалагічны фак. Каф. славянскіх літаратур ; аўт. і склад. І. А. Чарота і інш. ; пад рэд. І. А. Чароты. – Мінск, 2000. – 100 с.

Праграмы прызначаюцца студэнтам аддзялення славянскіх моў і літаратур філалагічнага факультэта БДУ. Яны ахопліваюць усе значныя з’явы гістарычнага развіцця вывучаемых літаратур, а таксама важнейшыя праблемы тэорыі. Акрамя таго ўлічваецца спецыфіка рэцэпцыі гэтых літаратур беларускім асяроддзем.

Сербская літаратурная крытыка : вучэб.-метад. дапаможнік / склад. : І. А. Чарота, Г. У. Навумава. – Мінск : БДУ, 2021. – 251 с.

Кнігу складаюць тэксты літаратурна-крытычных артыкулаў, найбольш паказальных для розных перыядаў гісторыі сербскай літаратурнай крытыкі ад яе зараджэння да сучаснасці. Яны суправаджаюцца заданнямі розных тыпаў. Такі звод матэрыялаў з'яўляецца адзіным крыніцазнаўчым і вучэбна-метадычным дапаможнікам па дысцыпліне «Гісторыя славянскай літаратурнай крытыкі (сербскай)».

Для студэнтаў устаноў вышэйшай адукацыі, якія навучаюцца па спецыяльнасці «Славянская філалогія»

Ш 43(41070)
С 756

СРПСКА КЊИЖЕВНОСТ

АНТОЛОГИЈА ТЕКСТОВА

КЊИГА I

Избор
проф. др Иван А. Чарота

Ш 43(41070)
С 756

СРПСКА КЊИЖЕВНОСТ

АНТОЛОГИЈА ТЕКСТОВА

КЊИГА II

Избор
проф. др Иван Чарота

Ш 43(41070)
С 756

СРПСКА КЊИЖЕВНОСТ

АНТОЛОГИЈА
ТЕКСТОВА

У V књига

Књига III

Моје племе сном менијем спава,
суза моја нема родољубља,
нада мном је небо створено,
не прима ми плача и молитве:
у ад ми се свијет претворило,
а сви људи паклени и жовни.
Црни дани, а црна злобина!
О кукавно Српство уништено,
зла надживјех твоја злоколика,
а с најгорим хоћу да се борим!

ВУЧЭБНЫ ДАПАМОЖНІК

Ш 43(41070)
С 32

СРПСКА КЊИЖЕВНОСТ

АНТОЛОГИЈА
ТЕКСТОВА

У V књига

Књига IV

На гробу твоје прошлости славне
Садашњост лежи распета, бледа.
Кроз густе вео поноћне тавне
Будућност чека, па зору гледа.

ВУЧЭБНЫ ДАПАМОЖНІК

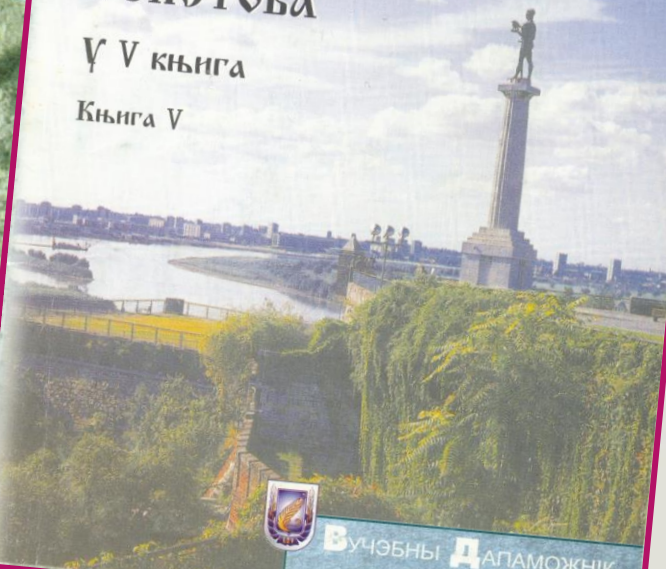
Ш 43(41070)
С 756

СРПСКА КЊИЖЕВНОСТ

АНТОЛОГИЈА
ТЕКСТОВА

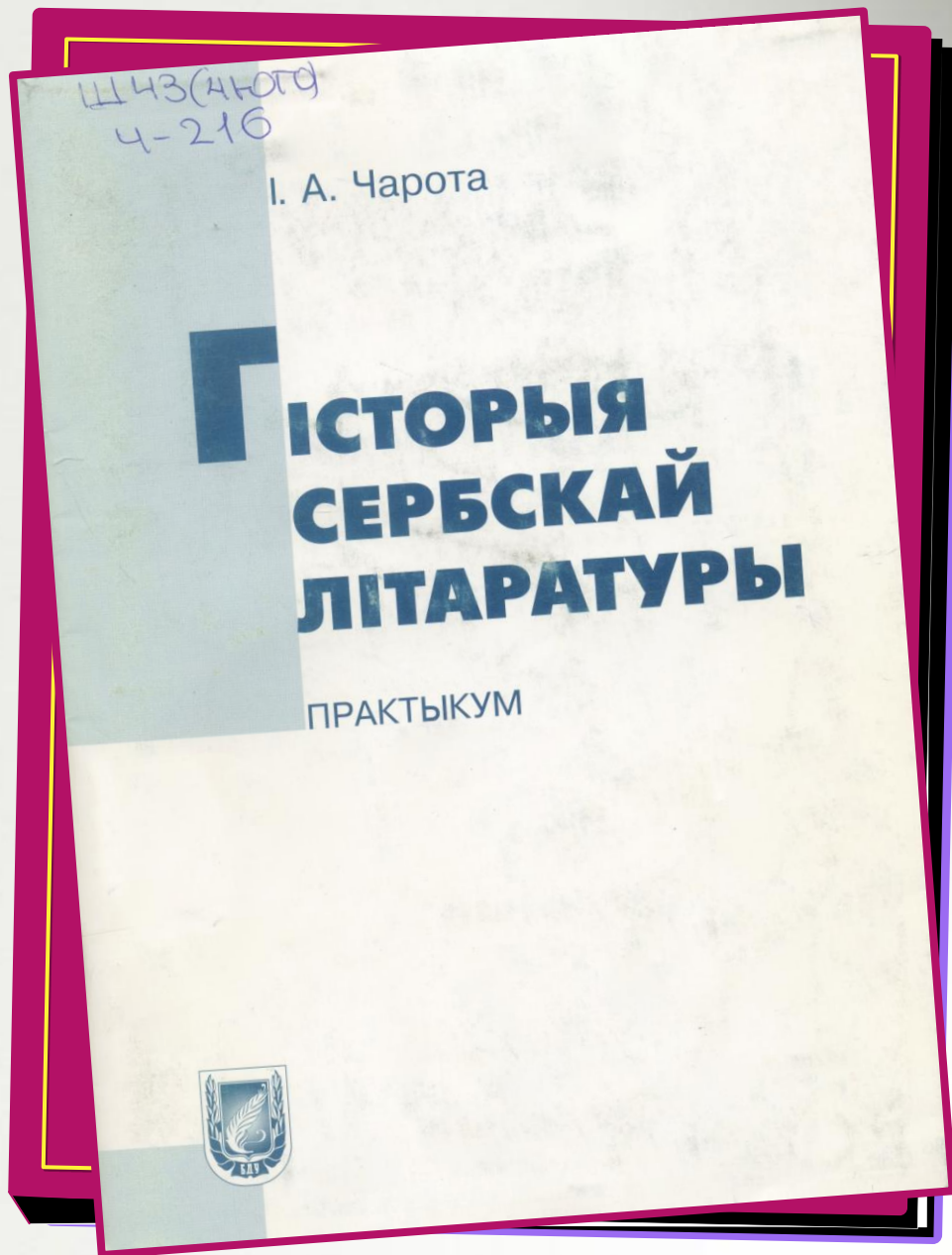
У V књига

Књига V

ВУЧЭБНЫ ДАПАМОЖНІК

Сербская літаратура : Анталогія тэкстаў : вучэб. дап. для студ. філал.
фак. : у 5 кн. / склад. І. А. Чарота. – Мінск : БДУ, 2004. – 431 с.

Чарота, І. А. Гісторыя сербскай літаратуры : практыкум для студ. спец. 1-21 05 04 "Славянская філалогія" / І. А. Чарота. – Мінск : БДУ, 2006. – 87 с.

Практыкум разлічаны на студэнтаў, якія вывучаюць сербскую мову і літаратуру, і ахоплівае ўвесь курс «Гісторыя сербскай літаратуры». Уключае практычныя заняткі і заданні для самастойнай работы розных відаў, экзаменацыйныя пытанні, спісы абавязковай і дадатковай літаратуры.

ШЧО
4-216

БЕЛАРУСКІ ДЗЯРЖАЎНЫ УНІВЕРСІТЭТ

І. А. ЧАРОТА

**МАСТАЦКІ ПЕРАКЛАД НА БЕЛАРУСКУЮ МОВУ
(АСНОВЫ ТЭОРЫІ І ПРАКТЫЧНЫЯ
РЭКАМЕНДАЦЫІ)**

Вучэбны дапаможнік па курсу "Тэорыя і практыка перакладу",
а таксама па спецыялізацыі "Мастацкі пераклад"
для студэнтаў філалагічнага факультэта спецыяльнасцяў:
Г. 02. 01.00 -- "Беларуская мова і літаратура",
Г. 02.03.00 -- "Славянскія мовы і літаратуры",
Г. 02.05.00 -- "Сучасныя замежныя мовы і літаратуры"

Мінск 1997

Чарота, Іван Аляксеевіч. Мастацкі пераклад на беларускую мову : (Асновы тэорыі і практычныя рэкамендацыі) : вучэбны дапаможнік па курсу "Тэорыя і практыка перакладу", а таксама па спец. "Мастацкі пераклад" для студ. філал. фак. спец. : Г.02.01.00 "Бел. мова і літ.", Г.02.03.00 "Славянскія мовы і літаратуры", Г.02.05.00 "Сучасныя замежныя мовы і літаратуры" / І. А. Чарота. – Мінск : БДУ 1997. – 47 с.

Гэта выданне, уласна, першая спроба выпрацаваць канцэпцыю вучэбнага курса, прызначанага менавіта беларускім студэнтам, а таксама акрэсліць асаблівасці нацыянальнага перакладу і перекладазнаўства.

Названыя мэты абумовілі змест, кампазіцыю, выбар матэрыялу і бібліяграфічных звестак дапаможніка, які можа зацікавіць не толькі студэнтаў, аспірантаў і выкладчыкаў ВНУ, але і ўсіх, хто мае дачыненне да праблем тэорыі і практыкі перакладу, міжмоўнай камунікацыі, літаратурных сувязяў.

І. А. Чарота

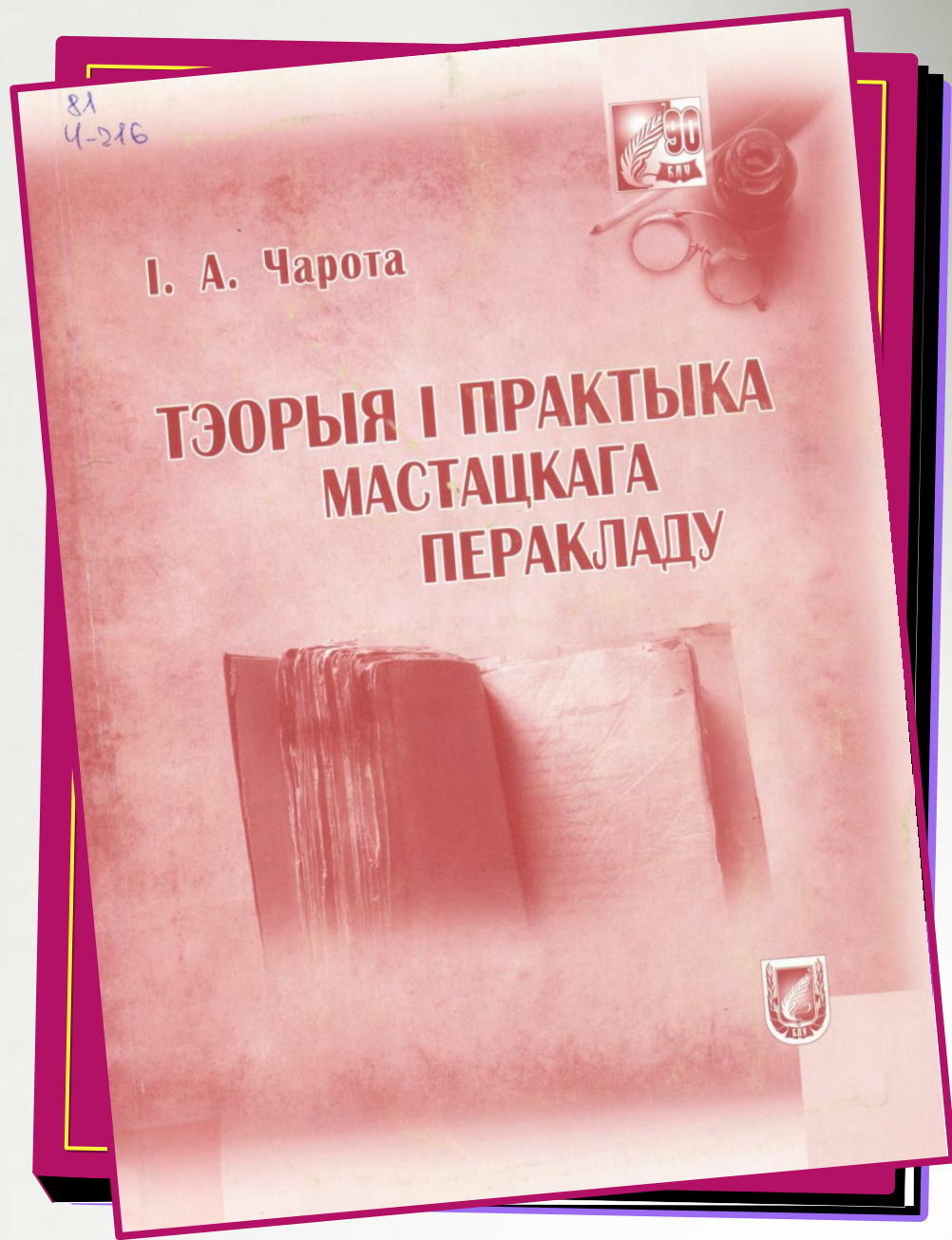
ПОШУК СПРАДВЕЧНАЙ ІСНАСЦІ

Чарота, Іван Аляксеевіч. Пошук спрадвечнай існасці : Беларуская літаратура XX стагоддзя ў працэсах нацыянальнага самавызначэння / І. А. Чарота; БДУ. – Мінск : Навука і тэхніка, 1995. – 158 с.

Прысвячаецца асэнсаванню мастацтва слова як чынніка самасвядомасці і нацыянальнага самавызначэння. Акрэсліваюцца новыя падыходы ў трактоўцы беларуска-рускіх сувязяў, іх гістарычнага зместу і вынікаў. Сцвяржаецца самабытнасць беларускага нацыянальнага пісьменства – з адметнай эстэтычнай сістэмай, са сваімі задачамі, прынцыпамі ўздзеяння і ўспрымання – у агульнаславянскім і еўрапейскім кантэкстах.

Разлічана на выкладчыкаў вышэйшай і сярэдняй школы, студэнтаў, вучняў-старшакласнікаў, шырокае кола аматараў роднага слова.

Чарота, Іван Аляксеевіч. Тэорыя і практыка мастацкага перакладу : дапаможнік для студэнтаў філал. фак., якія навучаюцца па спец. 1-21 05 01 "Беларуская філалогія (па накірунках)", 1-21 05 04 "Славянская філалогія", 1-21 06 01 "Сучасныя замежныя мовы (па накірунках)" / І. А. Чарота. – Мінск : БДУ, 2011. – 124 с.

Разглядаюцца асноўныя аспекты перакладчыцкай справы. Дадзена тлумачэнне тэарэтычных паняццяў, прапанаваны практычныя заданні. Зроблена спроба акрэсліць асаблівасці нацыянальнага перакладу і перакладазнаўства.

Прызначаны для студэнтаў філалагічнага факультэта БДУ, можа быць карысным для ўсіх, хто цікавіцца праблемамі тэорыі і практыкі перакладу, міжмоўнай камунікацыі, літаратурных сувязей.

Чарота, И. А. Памяти первого и поныне самого главного академика-белоруса (К юбилею Е. Ф. Карского, 1861-1931) / И. А. Чарота // Славянскія літаратуры ў кантэксце сусветнай: матэрыялы X Міжнар. навук. Канф., Мінск, 6-8 кастр. 2011 г. / пад агул. рэд. І. А. Чароты. – Мінск : Выд. цэнтр БДУ, 2011. – 399 с.

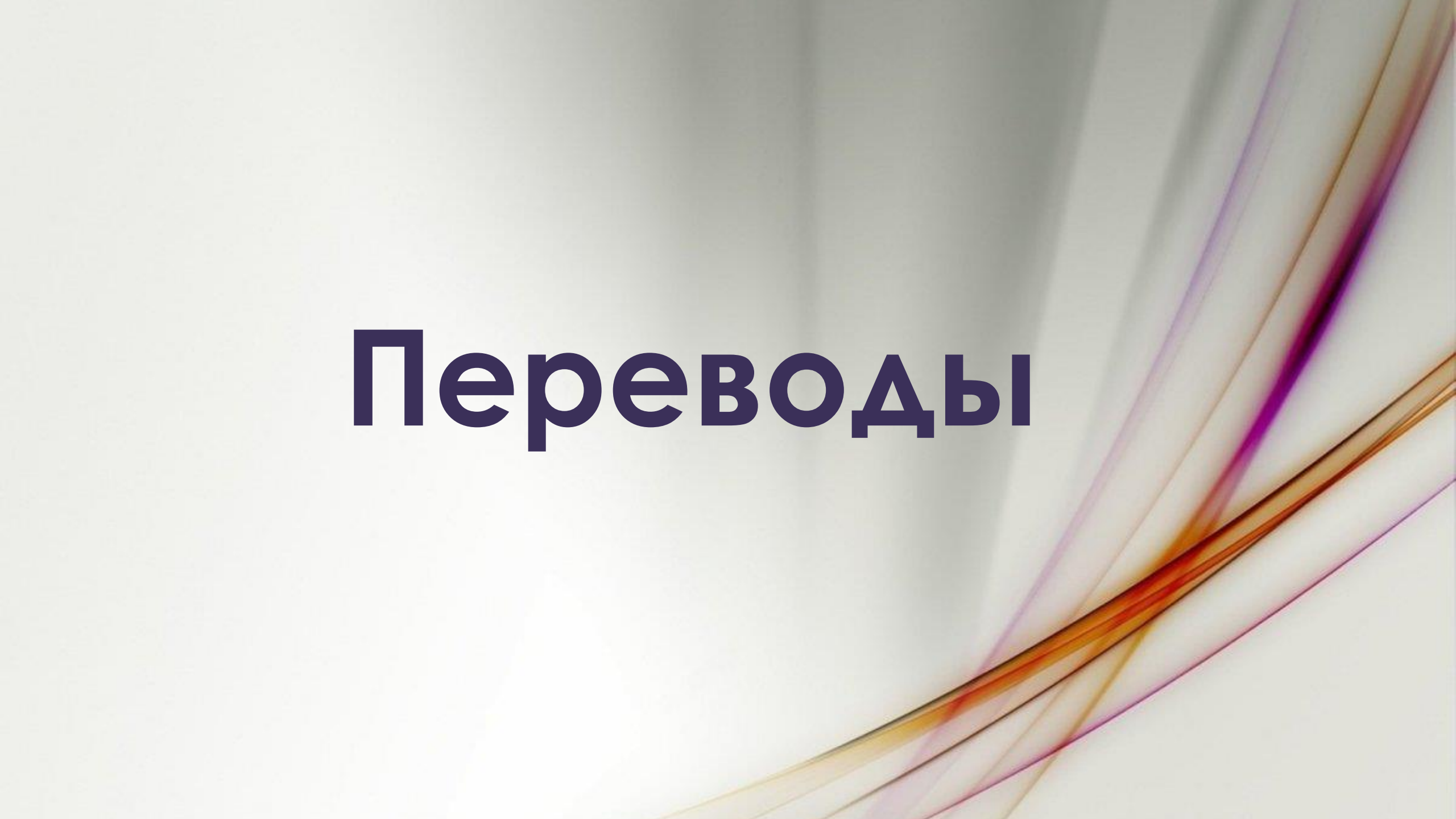
У зборнік уключаны матэрыялы дакладаў і паведамленняў, зробленых на X Міжнароднай навуковай канферэнцыі “Славянскія літаратуры ў кантэксце сусветнай”. У артыкулах разглядаюцца розныя славянскія літаратуры ў сувязях і ўзаемадзеяннях, паэтыка асобных твораў, тыпалогія і рэцэпцыя.

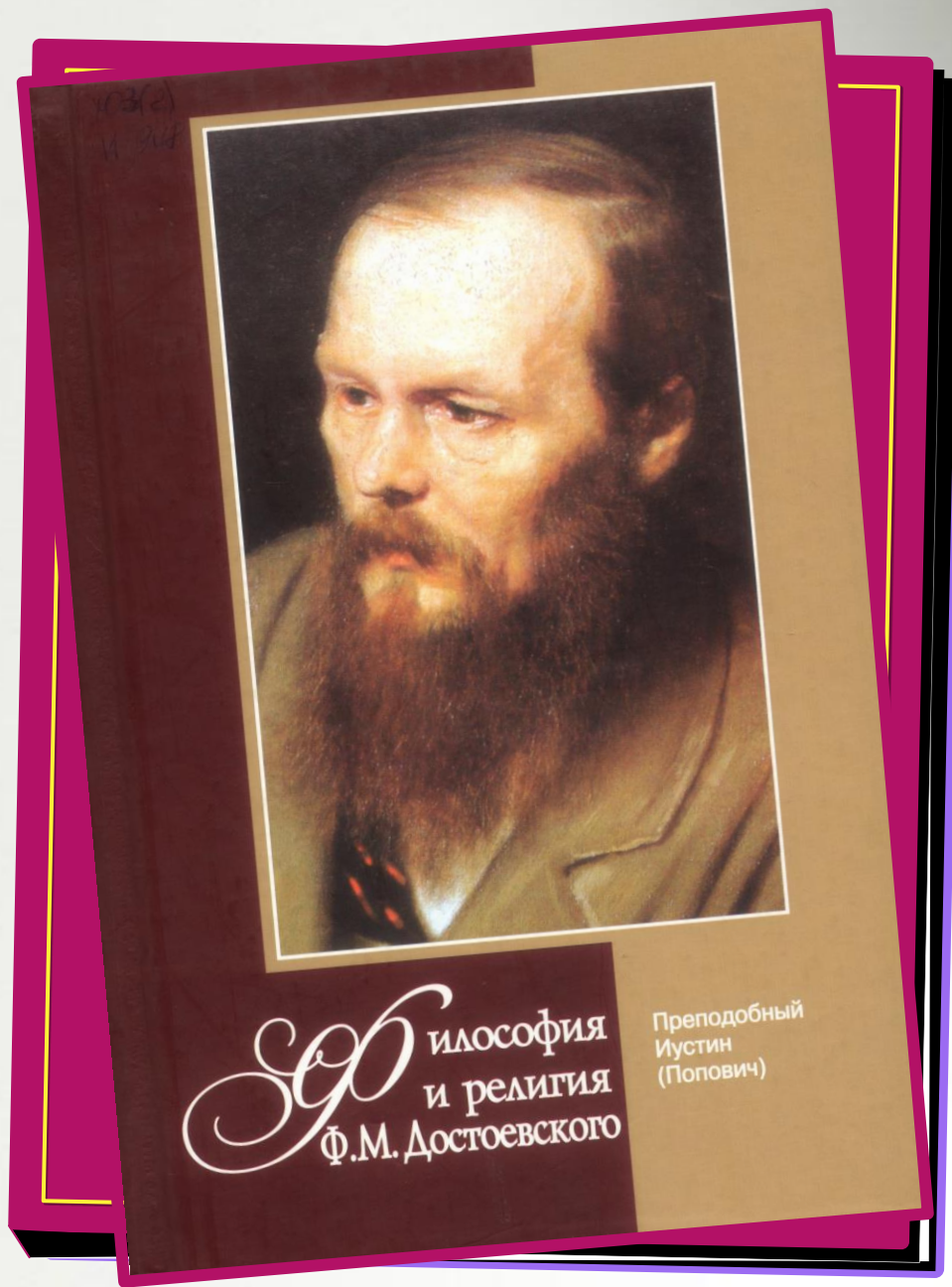
Адрасуецца навукоўцам, студэнтам і выкладчыкам ВНУ, а таксама ўсім, хто цікавіцца развіццём славянскіх літаратур.

Чарота, І. А. Памяці І. Я. Навуменкі: актуальныя задачы багдановічазнаўства // Творчасць Івана Навуменкі : славянскі, еўрапейскі, сусветны кантэкст : Рэспубліканская навуковая канферэнцыя да 85-годдзя з дня нараджэння народнага пісьменніка Беларусі акадэміка І. Я. Навуменкі (Мінск, 16 лютага 2010 года) / НАН Беларусі, Ін-т мовы і літаратуры імя Якуба Коласа і Янкі Купалы НАН Беларусі ; [рэдкал.: С. С. Лаўшук (наук. рэд.). – Мінск : Права і эканоміка, 2010. – С. 54–58.

Переводы

The background of the image is a light, off-white color. On the right side, there are several diagonal, overlapping lines in shades of purple, magenta, and brown, creating a sense of motion or depth. The lines are thin and translucent, blending into each other and the background.

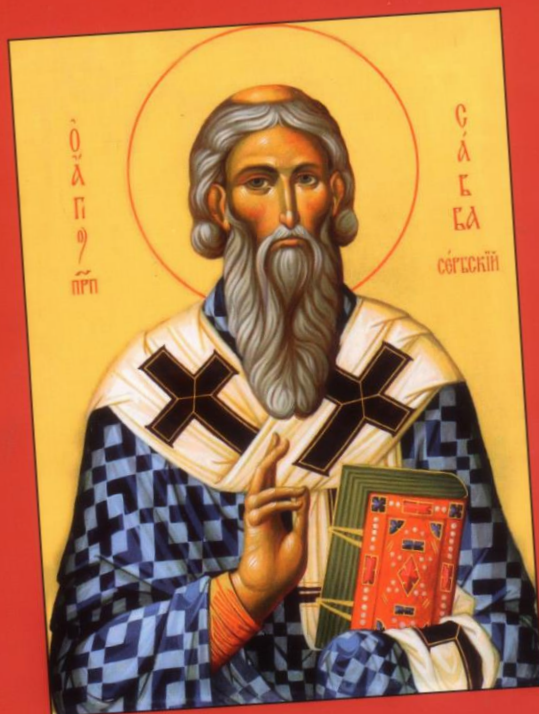
Иустин (архим.; 1894–1979). Философия и религия
Ф. М. Достоевского / Преподобный Иустин (Попович) ; пер.
И. А. Чароты. – Минск : Издатель Д. В. Харченко, 2008. –
312 с.

821

Л191

Драган Лакичевич

Л Е Г Е Н Д Ы

ПОСОХ
СВЯТОГО САВВЫ

Лакичевич, Драган. Посох святого Саввы : легенды / Драган Лакичевич ; пер. [с серб.], предисл. и примеч. И. А. Чароты. – Минск : Медиал, 2018. – 63 с.

Книга повествует о святом Савве Сербском (ок. 1169–14 января 1236) – одном из самых почитаемых святых Сербской Православной Церкви.

Мовы ўсяго жывога : сербскія народныя казкі /
[уклад., пер. з серб., прадмова І. А. Чароты] ; іл.
Т. Шэлест. – Мінск : Мастацкая літ., 2007. – 151 с.

Зборнік складаюць самыя цікавыя казкі сербскага народа – у асноўным з запісаў сlynнага фалькларыста Вука Стефанавіча Караджыча (1787–1864). Сербскім казкам уласціва непаўторная займальнасць, яны даюць магчымасць пазнаёміцца з гістарычнымі ўмовамі жыцця братняга народа, яго традыцыямі і нацыянальным характарам.

НАРОД СЕРБСКІ:

яго абрады
і звычаі,
святы
і святыні

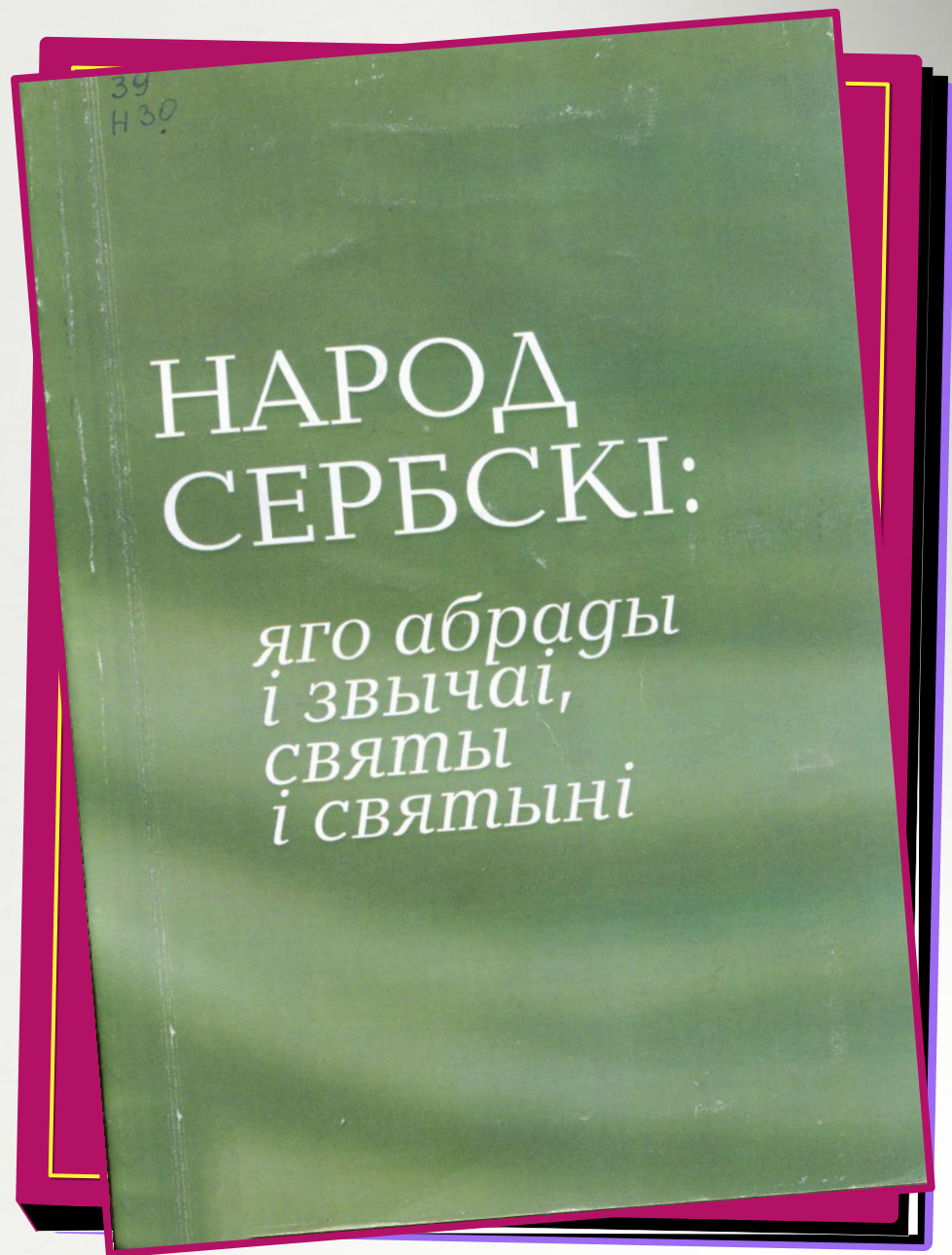
Зборнік артыкулаў

Народ сербскі: яго абрады і звычаі, святы і святыні :
зб. арт. / уклад., камент. і агул. рэд. І. А. Чароты. – Мінск :
РІВШ, 2006. – 100 с.

Зборнік уключае матэрыялы, якія адлюстроўваюць асаблівасці традыцыйнай культуры сербскага народа. Такое выданне на прасторах былога СССР здзяйсняецца ўпершыню.

Большасць матэрыялаў пераклалі студэнты-сербісты Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта – выпускнікі 2006 года: А. Гецук, В. Зыблюк, Ю. Маркевіч, Д. Пашкевіч, М. Скаскевіч, Л. Цымановіч.

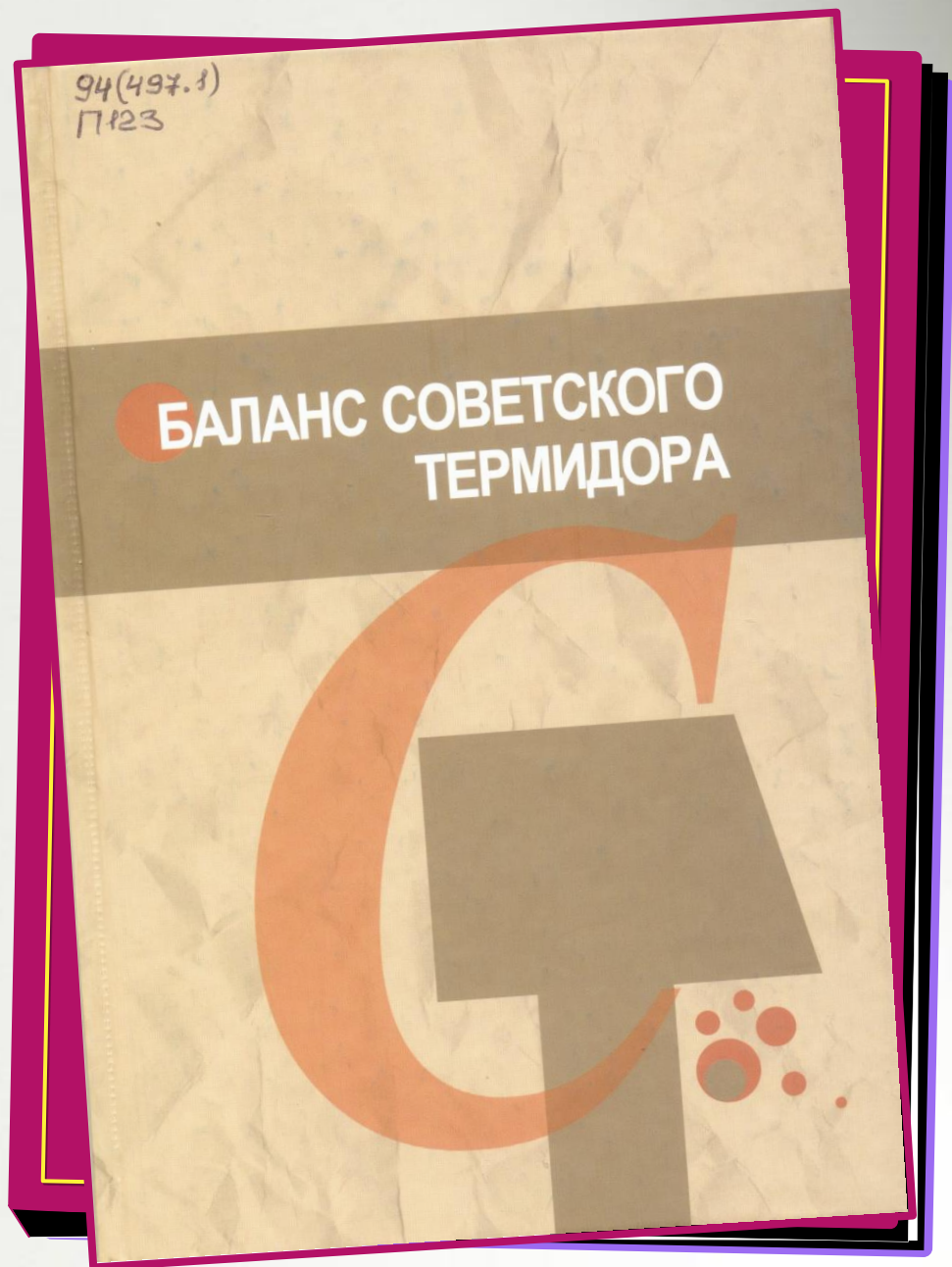
Адрасуецца яно як студэнтам, спецыялістам-даследчыкам, так і шырокаму колу чытачоў.

Народ сербскі: яго абрады і звычаі, святы і святыні : зб. артыкулаў. Вып. 2 / склад., камент. і агул. рэд. І. А. Чарота ; [пер. з сербскага] І. А. Чарота [і інш.]. – 2-е выд. – Мінск : РІВШ, 2012. – 118 с.

Зборнік уключае матэрыялы, якія адлюстроўваюць асаблівасці традыцыйнай культуры сербскага народа. Такое выданне (другі выпуск) на прасторах былога СССР здзяйсняецца ўпершыню. Значную частку матэрыялаў пераклалі студэнты-сербісты Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта: Алена Гецук, Віталь Зыблюк, Ксенія Курчын, Вольга Маркаўцова, Вольга Чайкоўская, Наталля Чачэта.

Адрасуецца студэнтам, спецыялістам-даследчыкам і шырокаму колу чытачоў.

Павлович, Живоин (1898–1941). Баланс советского термидора : сталинский террор в судьбе сербского коммуниста / Живоин Павлович ; пер. с сербского [И. А. Чароты, А. И. Чароты ; вступ. ст.: С. Джукич, И. Чарота]. – Минск : Літаратура і мастацтва, 2011. – 255 с.

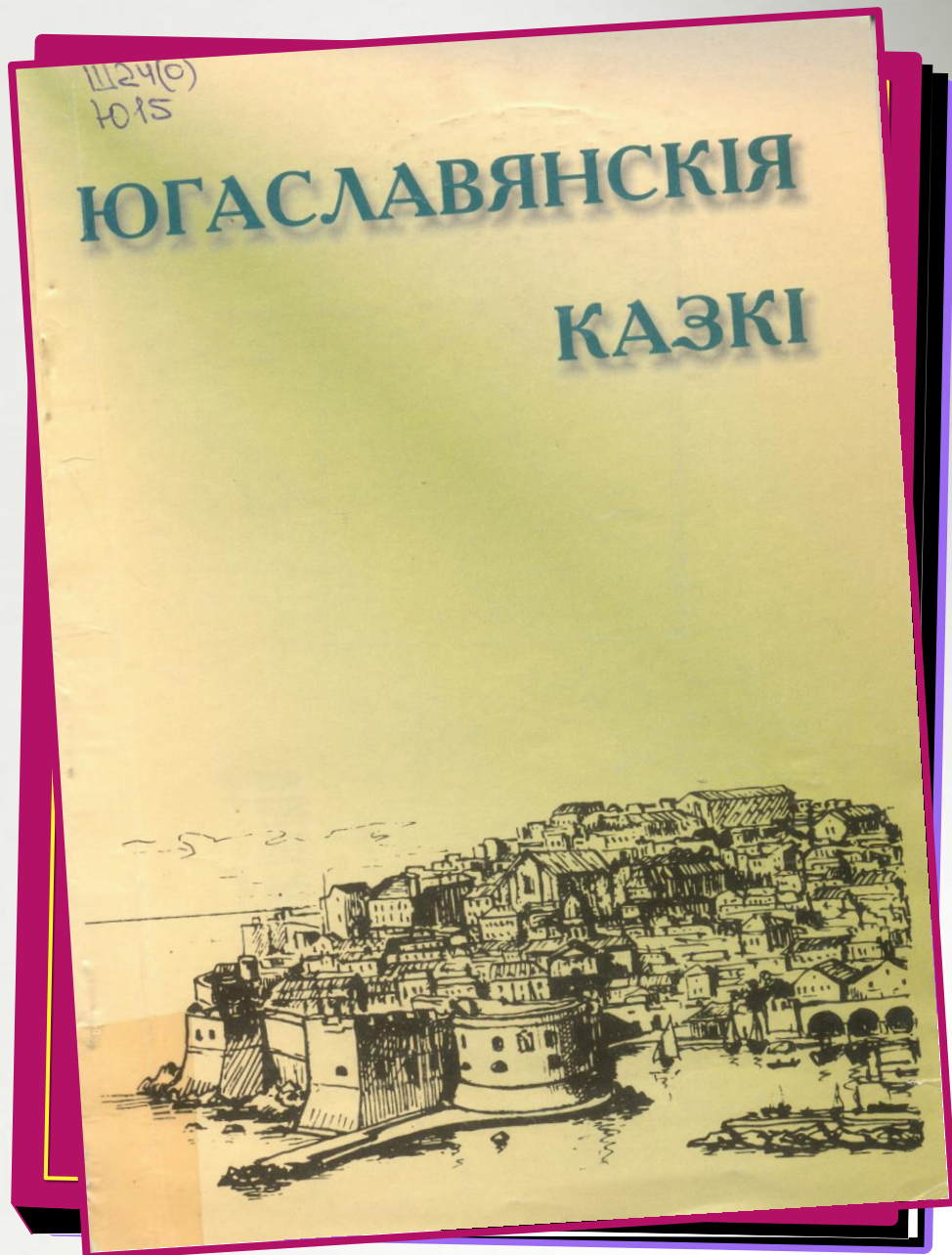
Уникальность предлагаемого «двукнижия» сербских авторов в том, что в основе его – антисталинская книжка, опубликованная в 1940 г. в Белграде, сразу же конфискованная и малоизвестная даже в Югославии, тем более – в бывшем Советском Союзе. Ее автора, Живоина Павловича (1898-1941), активного деятеля Югославской и члена Французской коммунистической партий, казнили как «предателя и шпиона» свои же товарищи – югославские коммунисты.

Значительность издания усиливается также и наличием в нем политической биографии Живоина Павловича, воссозданной современным исследователем Слободаном Гавриловичем и изданной в Белграде в 2008 г.

Пясочны гадзіннік лёсу : Сербская проза XX стагоддзя : [апавяданні] / [уклад. і пер. з серб. І. Чароты]. – Мінск : Мастацкая літ., 2018. – 255 с.

У зборнік «Пясочны гадзіннік лёсу» ўвайшлі ўзоры малых жанраў сербскай прозы. Тэматычныя абсягі твораў вельмі шырокія: фантастычныя павароты лёсу, разнастайны свет чалавечых пачуццяў, актуальныя пытанні сучаснасці, спробы знайсці незвычайнае ў штодзённым. Чытач пазнаёміцца з найлепшымі сербскімі пісьменнікамі: Горанам Петравічам, Драгаславам Міхаілавічам, Драгамірам Папнавакавым, Грозданай Олуіч, Радаславам Пайкавічам, Аляксандрам Гаталіцам ды іншымі.

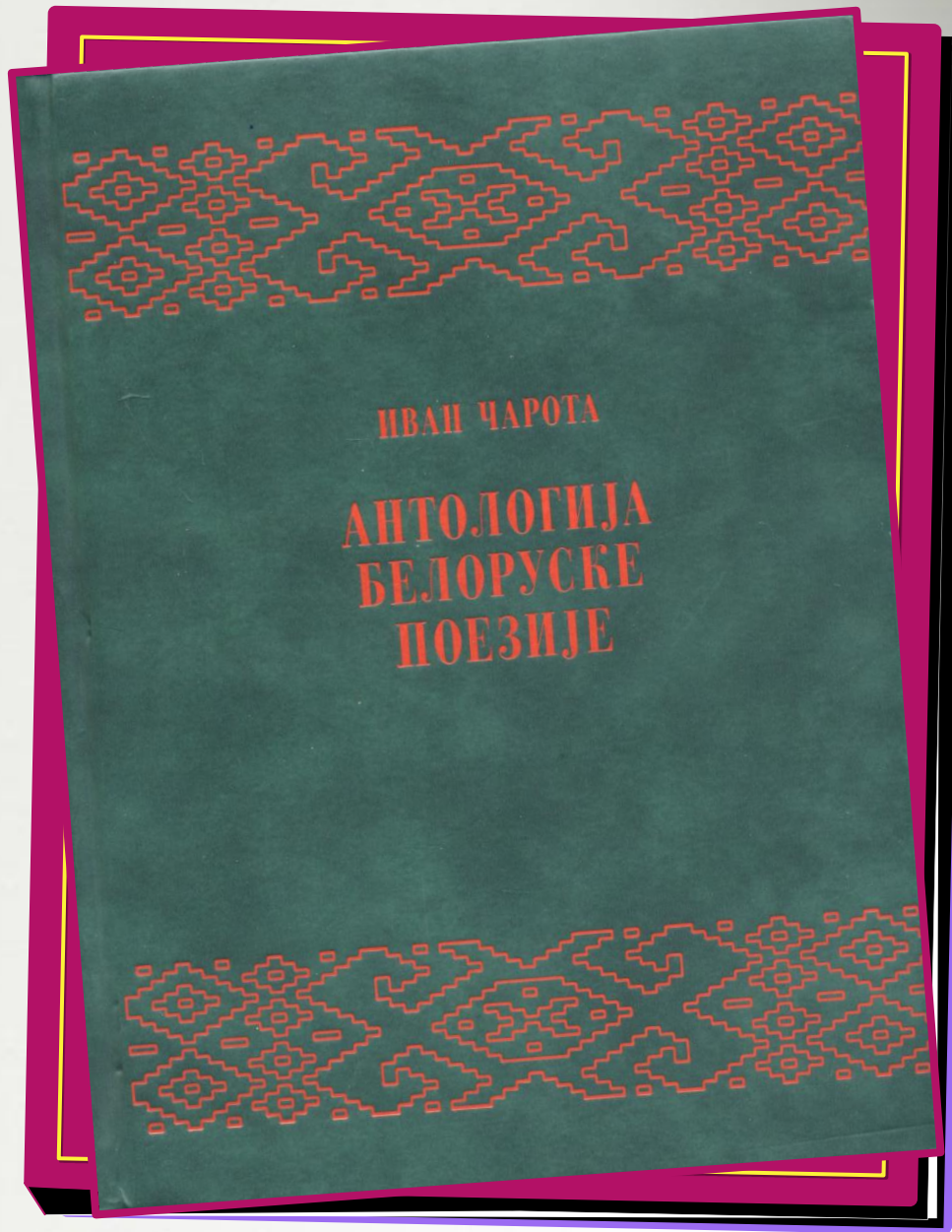
Югаславянскія казкі / уклад., прадм., камент., пер. з серб.-харв., слав. і макед. моў І. Чароты. – Мінск : Залаты вулей, 1999. – 128 с.

У кнігу ўвайшлі казкі югаслаўскіх народаў, перакладзеныя з запісаў аўтарытэтных фалькларыстаў мінулага і сучаснасці.

Переводы на сербский

Чарота, И. А. Белешка о аутору / И. А. Чарота // Јанко Купала. Наслеђе : избор из поезије највећег белоруског песника / Јанко Купала ; приредио и предговор написао Иван А. Чарота ; [превела са белоруског Дајана Лазаревић]. – 1. изд. – Београд : Алма, 2020 (Младеновац : Пресинг). – 145 с.

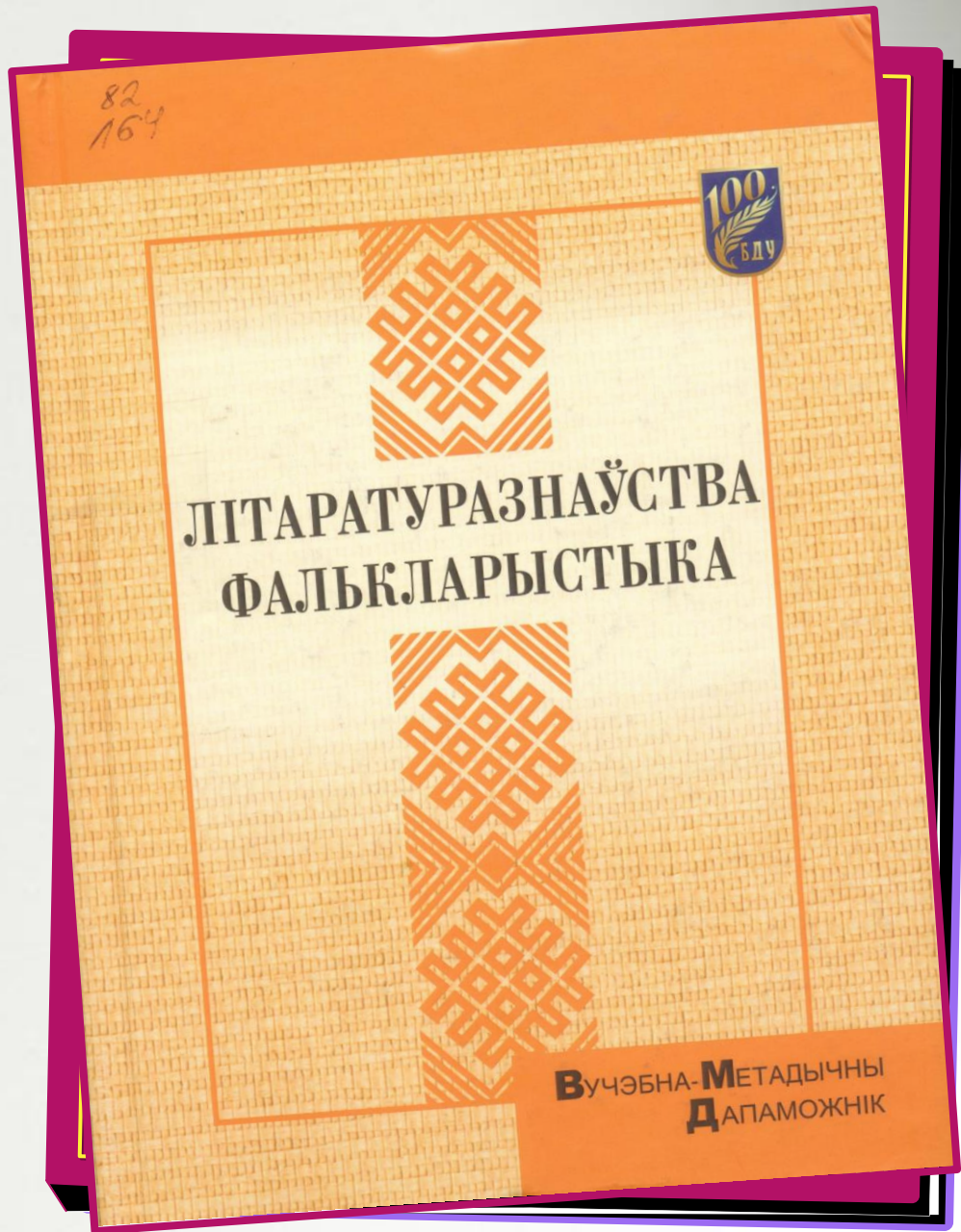

Чарота, И. А. Исконска суштина белоруске поезије / И. А. Чарота // Антологија белоруске поезије: сборник произведених [превод са белоруског Миодраг Сибиновић] / И. А. Чарота. – Штампано о 120. Годишњици српске књижевне задруге у Београду, 2012. – 231 с.

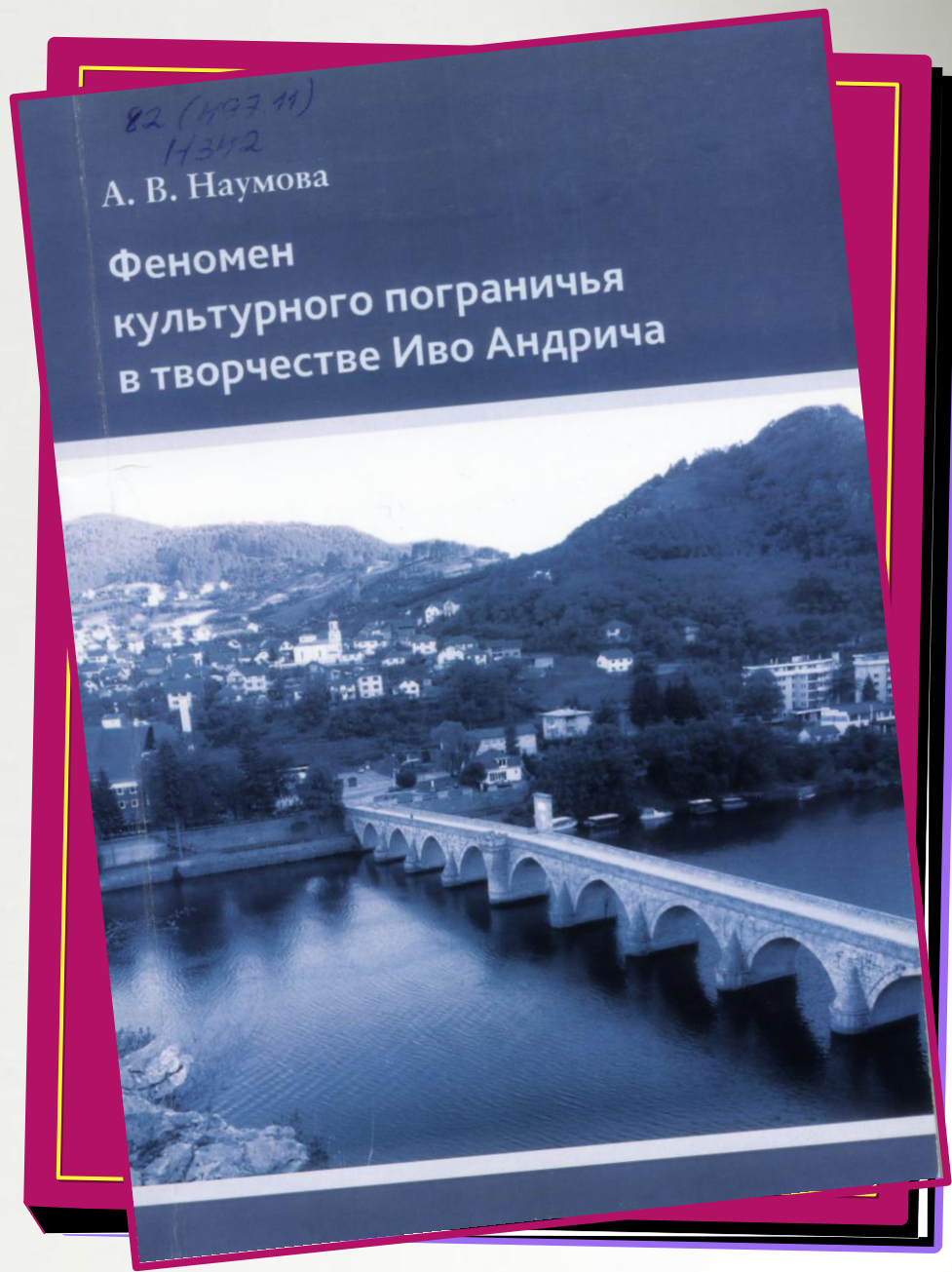
Чарота, И. А. О бајкама уопште, а посебно о белоруским /
И. А. Чарота // ЗЛАТНА птица : белоруске народне бајке /
приредио и предговор написао Иван А. Чарота ; превела са
белоруског Дајана Лазаревић. – [Глушци] : Удружење
поетских стваралаца, 2020 (Београд : Pharmalab). – 199 с.

Под редакцией

Літаратуразнаўства. Фалькларыстыка : вучэбна-метадычны дапаможнік для студ. устаноў выш. адукацыі, якія навучаюцца па спец. 1–21 05 01 "Беларуская філалогія (па напрамках)", 1–21 05 02 "Руская філалогія (па напрамках)", 1–21 05 04 "Славянская філалогія" / [аўт.: В. П. Рагойша і інш.; пад рэд. В. П. Рагойшы, І. А. Чароты] ; БДУ. – Мінск : БДУ, 2020. – 267 с.

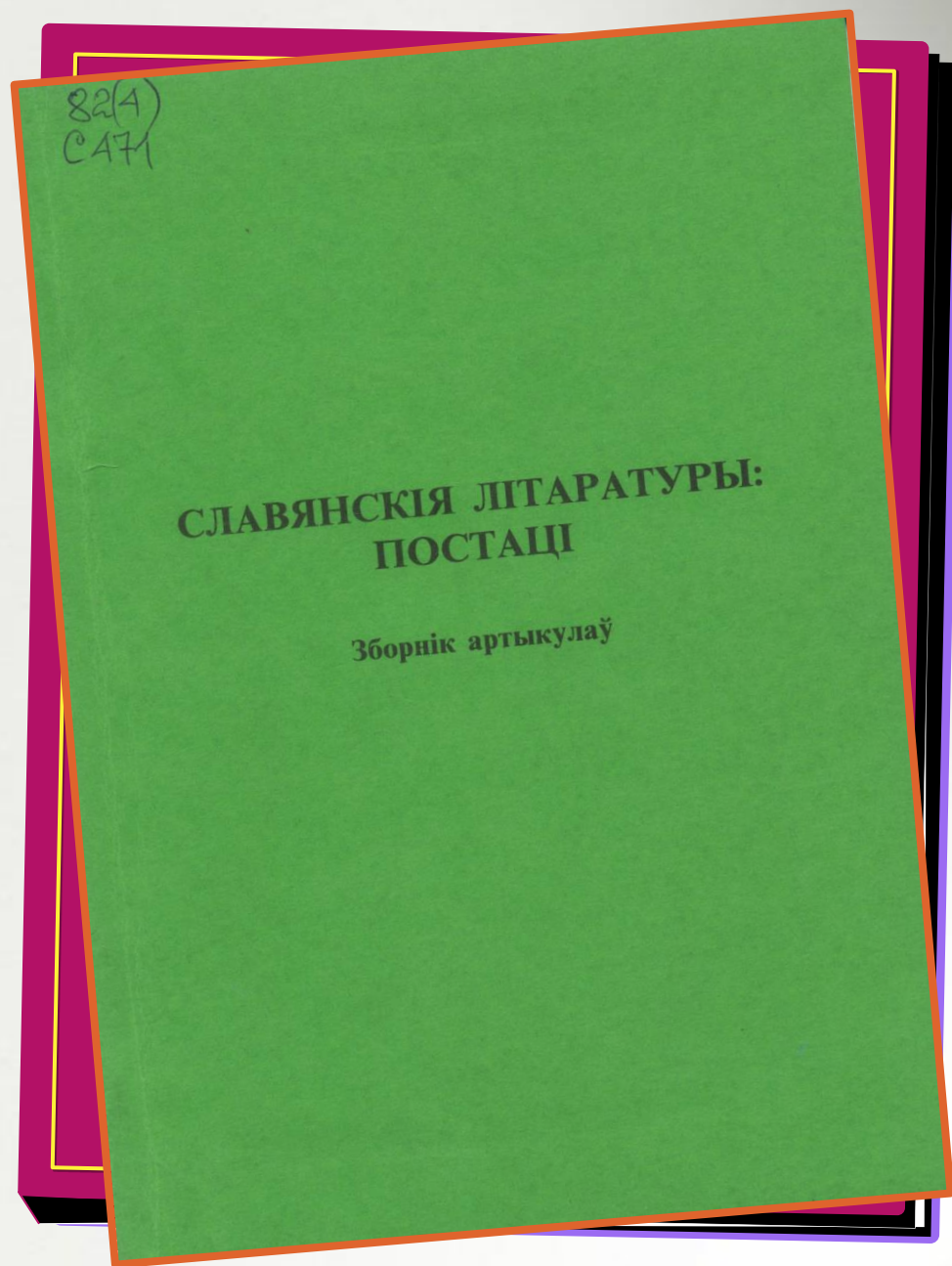
Вучэбна-метадычны дапаможнік уключае актуальныя матэрыялы па тэорыі літаратуры, гісторыі славянскіх літаратур, перакладазнаўству і фалькларыстыцы. Пры ўсёй тэматычнай разнастайнасці яны падпарадкоўваюцца адзінай метадычнай заканамернасці і змяшчаюць пытанні і заданні для самакантролю, спісы літаратуры.

Наумова, Анна Владимировна. Феномен культурного пограничья в творчестве Иво Андрича / А. В. Наумова ; под науч. ред. И. А. Чароты. – Минск : РИВШ, 2018. – 245 с.

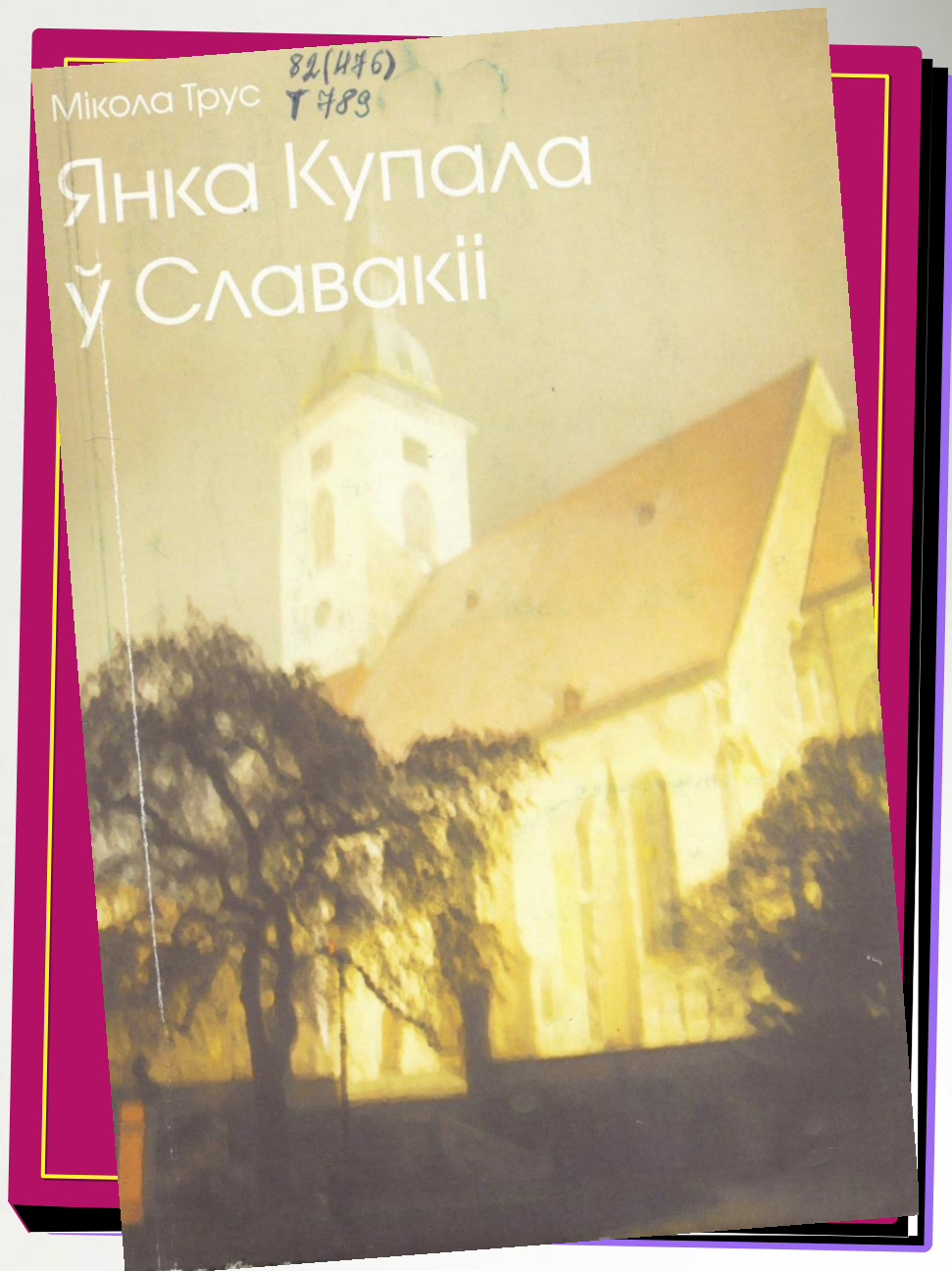
В монографии рассматривается творческое наследие Иво Андрича (1892–1975), югославского писателя, Нобелевского лауреата в области литературы 1961 года. Указывается на подобие геополитической и этнокультурной ситуации, сложившейся в начале XXI века в республиках бывшей Югославии и восточнославянских странах, что способствует возникновению в Беларуси и Сербии аналогичных проблем, связанных с национальной атрибуцией и рецепцией творчества «пограничных» писателей и в целом предопределяет повышенный интерес к наследию Иво Андрича.

Адресуется студентам, магистрантам, аспирантам гуманитарных специальностей, преподавателям, а также широкому кругу читателей.

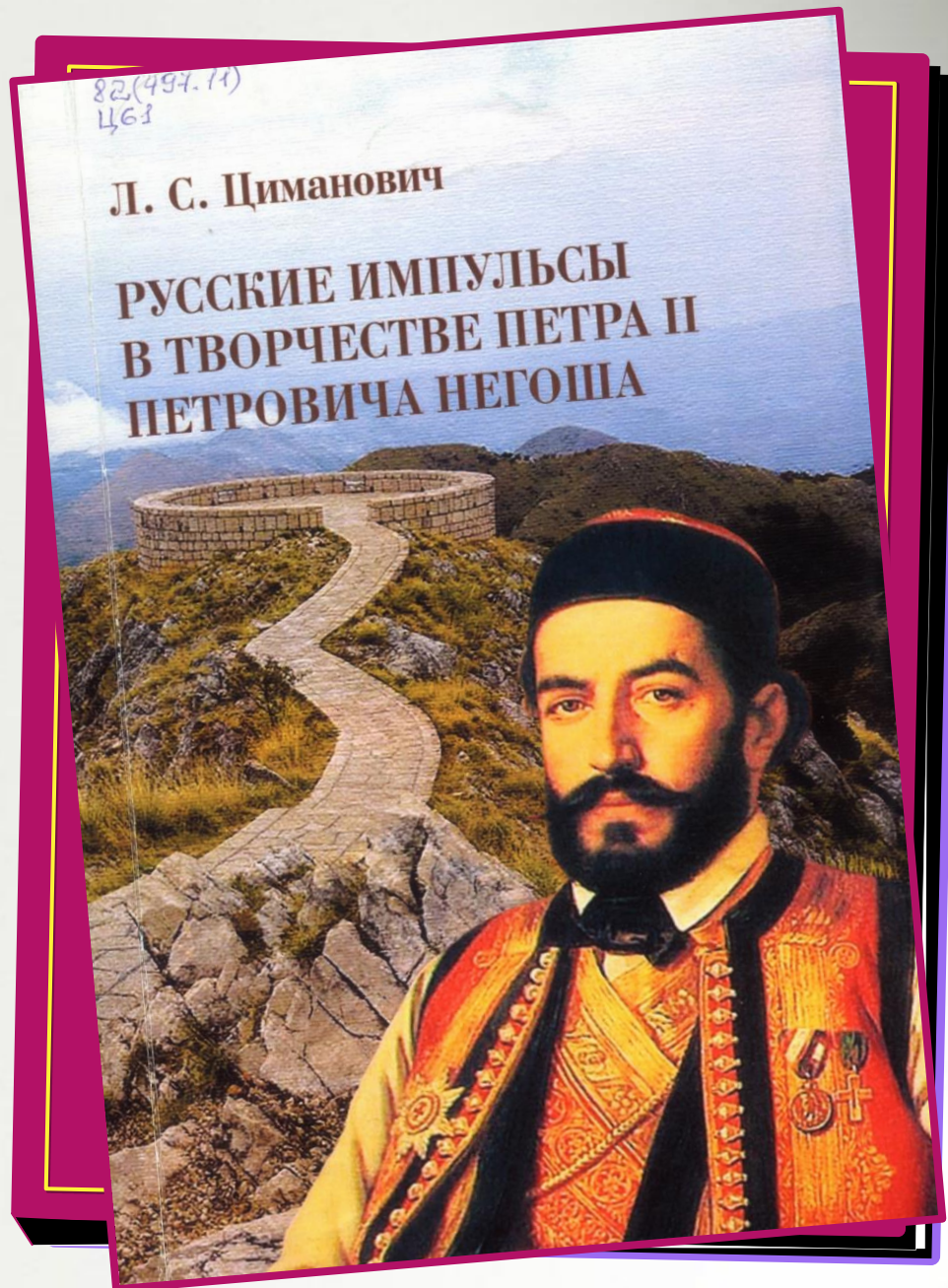
Славянскія літаратуры: постаці : зборнік артыкулаў / БДУ, Філалагічны факультэт, Кафедра славянскіх літаратур ; пад рэд. І. А. Чароты. – Мінск : РІВШ БДУ, 2003. – 135 с.

У зборнік уключаны артыкулы пра жыццё і творчасць значнейшых прадстаўнікоў славянскіх літаратур XIX ст. Выданне адрасуецца студэнтам, выкладчыкам вышэйшай і сярэдняй школ, усім аматарам прыгожага пісьменства.

Трус, Мікалай Валянцінавіч. Янка Купала ў Славакіі / Мікола Трус ; [наук. рэд. І. А. Чарота]. – Мінск : Роднае слова, 2012. – 175 с.

У манаграфіі асвятляюцца невядомыя старонкі жыцця Янкі Купалы – некалькі дзён падарожжа па Славакіі ў кастрычніку 1935 года ў складзе дэлегацыі савецкіх журналістаў і пісьменнікаў. Тэксталагічнай асновай паслужыла падрабязнае, дэталёвае і дыскусійнае асвятленне гэтага дыпламатычнага візіту ў тагачасным славацкім перыядычным друку. Аўтарам выяўлены шэраг невядомых дакументаў (аўтографы, фотаздымкі), акрэслена кола славацкіх знаёмых Янкі Купалы, перспектывы далейшых росшукаў. Расповед вядзеца на фоне падзей нацыянальнага грамадска-культурнага жыцця 1930-х гадоў, міжнароднага супрацоўніцтва.

Циманович, Людмила Сергеевна. Русские импульсы в творчестве Петра II Петровича Негоша / Л. С. Циманович ; под науч. ред. И. А. Чероты. – Минск : РИВШ, 2017. – 231 с.

В монографии представлены результаты комплексного исследования явных и скрытых форм влияния русской литературы на творчество выдающегося представителя сербской литературы, церковного и государственного деятеля Черногории Петра II Петровича Негоша (1813–1851). Его творческое наследие рассмотрено в контексте истории русско-черногорских связей. Осуществлен сравнительный анализ произведений черногорского поэта с тематически близкими сочинениями русских литераторов (Г. Р. Державин, М. В. Ломоносов, А. С. Пушкин, Н. В. Гоголь), проведен исторический комментарий эпических песен Негоша, в которых поднимается тема России. Проанализировано поэтическое переложение «Слова о полку Игореве» и выявлены авторские дополнения к тексту оригинала, установлены их причины. Предназначена широкому кругу читателей.

Ш 23 (4БЕМ)
Ш 341

І. А. Швед

**КОСМАС І ЧАЛАВЕК
У ДЭНДРАЛАГІЧНЫМ КОДЗЕ
БЕЛАРУСКАГА ФАЛЬКЛОРУ**

Швед, І. А. Космас і чалавек у дэндралагічным кодзе беларускага фальклору / І. А. Швед ; [навук. рэд. І. А. Чарота] ; НАН Беларусі, Ін-т мастацтвазнаўства, этнаграфіі і фальклору імя К. Крапівы, УА "Брэсцкі дзярж. ун-т імя А. С. Пушкіна". – Брэст : Выд-ва БрДУ, 2006. – 129 с.

У манаграфіі ўпершыню на беларускім фальклорным матэрыяле на аснове сістэмнага падыходу з выкарыстаннем гісторыка-генетычнага і функцыянальна-семантычнага метадаў разглядаецца спецыфіка мадэліравання архаічных уяўленняў пра космас і чалавека ў дэндралагічным кодзе. Комплексна даследуецца функцыянальная сфера вобраза дрэва, раскрываецца сутнасць адметных версій яго выяўлення ў беларускім традыцыйным фальклору.

Адрасавана фалькларыстам, этнолагам, выкладчыкам, аспірантам, студэнтам ўсім, хто цікавіцца праблемамі духоўнай спадчыны беларускага народа.

О жизни и творчестве И. А. Чероты

Чарота Іван Аляксеевіч // Беларуская энцыклапедыя : у 18 т. Т. 17 : Хвінявічы–Шчытні / рэдкал.: Г. П. Пашкоў (гал. рэд.) і інш. – Мінск : Беларуская энцыклапедыя, 2003. – С. 245

БЕЛАРУСКАЯ
ЭНЦЫКЛАПЕДЫЯ

дзеньскі Пухавіцкага р-на Мінскай вобл. — 29.10.1937), бел. паэт, грамадскі і культ. дзеяч. Скончыў Маладзечанскую настаўніцкую семінарыю (1917). Мабілізаваны ў армію. З 1918 у Мінску. Уваходзіў у арт-группу «Маладая Беларусь», Часовы Беларускі нацыянальны камітэт, у 1920 адзін з арганізатараў Беларускай камуністычнай арганізацыі. З 1920 супрацоўнік; у 1925—29 рэдактар газ. «Саветская Беларусь». Адзін з ініцыятараў стварэння і з 1923 кіраўнік аб'яднання бел. пісьмэннікаў «Маладняк». З 1927

М.Чарот.

І.А.Чарота.

чл. аб'яднання бел. пісьмэннікаў «Полімя», пазней БелАПП. Удзельнічаў у культ.-нац. жыцці: спяваў у хоры У.Тарпэўскага пры «Беларускай хатцы», быў старшынёй тэатр. гуртка «Маладзік». У 1930-я г. рэдактар бел. дзярж. выд-ва, літ. кансультант Саюза пісьмэннікаў Беларусі. Канд. у чл. ЦК КП(б) Беларусі ў 1925—30. Канд. у чл. ЦВК БССР у 1922—24, чл. ЦВК БССР у 1924—31. 24.1.1937 арыштаваны. 28.10.1937 прыгавораны да вышэйшай меры пакарання, расстраляны. Рэабілітаваны ў 1956. Друкаваўся з 1918. Пачатковы этап творчасці адметны нац.-патрыяц. гучаннем. Пасля 1921 ламінуюць рэв.-пралетарскія матывы: зб-кі вершаў «Завіруха» (1922), «Выбраныя вершы» (1925), «Сонечны паход» (1929). У пазнейшым «Боснія вогнішчы» (1922) паэт. версія рэвалюцыйна на Беларусі. У пазнейшым «Чароты нахрыпалы вышчуты» (1923) маст. ідэалі-

Чарот: 1 — марскі; 2 — азёрны.

зацыя вобраза «ўсясветнай камуны». Паэма «Беларусь лашчожная» (1924) пра пасляр. жыццё, збліжэнне горада і вёскі. У пазнейшым «Марына» (1925) героіня-р-н. змаганне часоў грамад. вайны на фоне рамант. і фальклорна-ідэалізаванага кахання. У пазнейшым «Карчма» (1925) тэма мінулага і сучаснага Беларусі. 36. апавяд. «Воснаход» (1924) пра бел. рэчаіснасць 1920-х г. Прыголініцкая апавесць «Свінапас» (1923—24; на яе аснове створаны 1-ы бел. маст. фільм «Лясная быль», 1926) пра падзеі грамад. вайны. Аўтар нар. драмы «На Купалле» (нап. 1921, паст. БДТ-1, 1921, не збераглася; адноўлены тэкст апубл. ў 1982), вадэвіль «Мікітаў лапаш» (апубл. 1923, паст. Першым т-вам бел. драмы і камеды; ролі Мікіты выконваў аўтар; БДТ-3, 1923; Бел. т-рам імя Я.Купалы, 1979), дзіцячых п'ес «Данілка і Алеська» (1920), «Пастушкі» (1921) і інш. У 1930-я г. практычна адзіноў ад літ. дзеяч. ініцыят. Апошні верш Ч. «Прысяга» пра асабістую неўняватасць напісаны на сцяне мінскай турмы, захаван у памяці М.Хведаровіч. Асобныя вершы Ч. пакладзены на музыку. На тэкст п'есы «На Купалле» А.Туранкоў стварыў оперу «Кветка шчасця» (1940).

Тэ.: 36. тв. Т. 1—2. Мн., 1958; Выбраныя. Мн., 1982.
Літ.: Ярош М. Міхась Чарот: Нарысы жыцця і творчасці. Мн., 1963; Багдановіч І.Э. Міхась Чарот // Гісторыя беларускай літаратуры XX ст. Мн., 1999. Т. 2; Яс.ж. Авангард і традыцыя: Бел. паэзія на хвалі нац. адраджэння. Мн., 2001. І.Э.Бадзімовіч.

«ЧАРОТ», бел. народны танец. Засн. на чаргаванні павольнай (муз. памер $\frac{3}{4}$) і хуткай (муз. памер $\frac{2}{4}$) частак. Вядомы ў 2 варыянтах: танц. каратод і імітацыйна-вышчуты (2 рады танцуючых імітуюць гоўдзненне чароту ад ветру). Выконваецца мяшанымі парамі або толькі дзвючатамі. Зафіксаваны ў 1932 у Барозавскім р-не Брэсцкай вобл. Сізн. ролічныя створаны балетмайстрамі І.Хворастам і А.Рыбальчанкай.

ЧАРОТА Іван Аляксеевіч (н. 16.9.1952, в. Лышчыкі Кобрінскага р-на Брэсцкай вобл.), бел. літаратуразнавец, перакладчык. Д-р філал. н. (1998). Праф. (1999). Скончыў БДУ (1974). Працаваў настаўнікам, з 1977 у БДУ (з 1996 заг. кафедры). Даследаваў гісторыю літаратуры XX ст. ў прадэка нацыянальнага самавызначэння (1995), «Мастацкі пераклад на беларускую мову: Асновы тэорыі і практычныя рэкамендацыі» (1997), «Сербская праваслаўная царква» (1998), «Югаславіянская літаратура і культуры» (1999, з М.Грусам), «Беларуская мова і царква» (2000). Выдаў на сербскай мове ў Югаславіі «Анталогію беларускай паэзіі» (1993), «Анталогію лірыкі ўсходніх

славян» (2000), на Беларусі — анталогію «Сербская літаратура: Анталогія тэкстаў» (кн. 1—2, 2002—03). Складальнік зб. «Сербская паэзія» (1989, з М.Джуркавічам). Пераклаў на бел. мову творы сербскай, харвацкай, макед., славенскай, польскай і інш. д-р, на сербскахарвацкую — творы бел. пісьмэннікаў.

Тэ.: Югаславіянскія казкі. Мн., 1999; Косовская бітва працягнецца. Мн., 2000; На сустрэчу духу: Анталогія бел. хрысціянскай паэ-

Чаротнік белы.

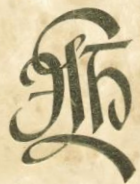

Чаротніца трыснягіпадобная.

Чарота Іван // Беларускія пісьменнікі : біябібліягр. слоўнік : у 6 т. Т. 6 : Талалай-Яфімаў ; Дадатак / АН РБ. Ін-т літаратуры ім. Я. Купалы. Беларуская Энцыклапедыя ; пад рэд. А. В. Мальдзіса. – Мінск : Беларуская энцыклапедыя імя П. Броўкі, 1995. – С. 275–277

РЕСПУБЛИКА БЕЛАРУСЬ

Чарота Иван Алексеевич // Республика Беларусь :
энциклопедия : [в 6 т.]. Т. 7 : Снегирь – Ящерицын / редкол.:
Г. П. Пашков (гл. ред.) [и др.]. – Минск : Беларуская
энцыклапедыя імя П. Броўкі, 2008. – С. 494

Н.Л. Часнык.

1925), «Беларусь лапцюжная» (1927), «Солнечный поход» (1929), сб-ка рассказов «Весноход» (1924), нар. драмы «На Кушаль» (1921), водевилей «Лопоть Микиты» (1923), детских пьес «Данил-др. В 1937 репрессирован. Реабилитирован в 1982.

Соч.: 36 творц. Т. 1–2. Мн., 1958; Выбранные. Мн., творч. Мн., 1963.

ЧАРОТА Иван Алексеевич (р. 16.9.1925, д. Лыперовичи, Д-р филол. н. (1998), проф. (1999). БГУ (с 1996 зав. кафедрой). Исследует лит. и восточные связи слав. народов, историю пра-сушности белорусской литературы XX в. в про-цессах национального самоопределения» (1995), «Сербская православная церковь» (1998), «Бело-русский язык и церковь» (2000) и др. Составитель (1993), «Антологии белорусской поэзии» (2000), кн. 1–5, 2002–07), сб. статей «Народ серб-ский: его образы и обычаи, праздники и святы-ни» (2006), сербских нар. сказок «Языки всего-мире» (2007). Премия «За духовное возрожде-ние» 2003.

Соч.: Югославинскія казкі. Мн., 1999; Насустрач духу: анталогія беларускай паэзіі. Мн., 2002; Слово и дух: анталогія русскай духоўнай паэзіі (X–XX вв.). 2 изд. Мн., 2005.

И.Г. Бончар.

ЧАСНЫК Николай Леонтьевич (26.10.1921, г. Орша — 7.12.1993), Герой Сов. Союза (1944). Окончил Борисоглебскую школу воен. лётчиков (1941), Военно-возд. академию (1952). В Вел. Сев.-Зап. фронте. Командир звена полка особого назначения старший лейтенант Ч. до апр. 1944

Часовня-памятник святым благоверным князьям Бориса и Глеба в деревне Забродье Вилейского района. 2006.

совершил 685 боевых вылетов, в 39 возд. боях сбил 16 и в составе группы 3 самолёта противни-ка. 7.7.1944 сбит в бою, попал в плен; участник восстания заключённых в концлагере Бухен-вальд в апр. 1945. До 1958 в ВВС Сов. Армии, пол-ковник; затем в гражд. авиации.

ЧАСОВНЯ (от позднелат. *capella*), 1) небольшо-е культовое сооружение, служба в к-ром или около праздника. Ч. ставят на перекрёстках дорог, у родников, на кладбищах или в местах значитель-ных ист. событий (Милонидская мемориальная ча-совня, Салатинская мемориальная часовня). В 1990–2000-х гг. построены Ч., к-рые стали ак-тивными элементами совр. застройки населён-ного пункта (напр., в деревнях Барань Борисо-вского р-нов и др.). Для совр. Ч. характерно значи-тельное общественное содержание (Ч.-памятники «Сынам Отечества, погибшим за его пределами» в Минске, святых благоверных князей Бориса и Глеба в д. Забродье Вилейского р-на). 2) Спеще-ние в замке, усадьбном доме, учебном заведе-нии (Ч. в здании Минского Международного обра-зовательного центра). 3) Мемориальная, семей-ная гробница на кладбище (Семейно-родовая ча-совня, Мирская часовня и др.).

Лит.: Кулагин А.М. Православные храмы Бе-ларуси. Мн., 2007; Егоров С.Е. Католические храмы Бе-ларуси. Мн., 2008.

С.А. Сергеев.

ЧАСТИ РЕЧИ, лексико-грамматические классы слов, к-рые характеризуются единством семан-тических, морфологических и синтаксических признаков. В совр. науке выделяют 10 Ч.р.: 6 *табельные, прилагательное, глагол, местоимение, падежные (предлог, союз, частица) и междометие*. К (категория) состояния, предикативные наречия, ют состояние личности, природы либо имеют значение оценки возможности/невозможности действия («нельзя», «горячо», «радостно», «сонеч-ными»). Все полнозначные Ч.р. являются знаме-ненными наречиями и неопределённых числитель-ных. К неопределённым числитель-ным относятся «быть», «з'яўляцца», «станаві-сказана». В классификацию Ч.р. не включаются *модальные слова* («хочу», «надо», «можно», «ж-ж-ж», «кап», «хру»). В процессе развития язы-ка возможен переход одной Ч.р. в другую (суб-и т.д.). В бел. лингвистике первые попытки раз-деления слов по классам предпринял Л. Зиганский и М.Смоларский (17 в.). Свои подходы к класси-

Отдел обслуживания
филологического и
экономического
факультетов ФБ БГУ

✉ mediateka_flf@gmail.ru